

УКРАЇНА

(19) UA

(11) 59563

(13) A

(51) 7 C03C3/12

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОПИС

ДО ДЕКЛАРАЦІЙНОГО ПАТЕНТУ
НА ВІНАХІДВидається під
відповідальність
власника
патенту

(54) СКЛОКРИСТАЛІЧНИЙ МАТЕРІАЛ

1

2

(21) 2002076342

(22) 30 07 2002

(24) 15 09 2003

(46) 15 09 2003, Бюл. № 9, 2003 р.

(72) Мицик Богдан Григорович, Бучинський Петро
Петрович, Гасцькевич Георгій Ігорович(73) ЛЬВІВСЬКИЙ ЦЕНТР ІНСТИТУТУ
КОСМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКА-
ДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ ТА НАЦІОНАЛЬНОГО
КОСМІЧНОГО АГЕНТСТВА УКРАЇНИ(57) Склокристалічний матеріал для термічного
з'єднання високоглиноземної технічної кераміки з

титаном, що включає SiO_2 , B_2O_3 , BaO , MgO , Al_2O_3 , який відрізняється тим, що для досягнення температури отримання спаю $675-708^\circ\text{C}$ і проміжного значення коефіцієнту лінійного термічного розширення відносно високоглиноземної кераміки та титану $(70-75) \times 10^{-7} \text{ град}^{-1}$ він додатково містить NiO , Co_2O_3 та MoO_3 при наступному співвідношенні компонентів (ваг %) SiO_2 - 8-24, B_2O_3 - 15-30, BaO - 20-42, MgO - 10-40, Al_2O_3 - 1,5-10, NiO - 0,1-5,0, Co_2O_3 - 0,05-5,5, MoO_3 - 0,35-7,0

Вінахід відноситься до склокристалічних матеріалів, придатних для термічного герметичного з'єднання високоглиноземної технічної кераміки з металами, зокрема з металічним титаном, а саме до складів склокристалічних матеріалів з коефіцієнтом лінійного термічного розширення в межах $(70-75) \times 10^{-7} \text{ град}^{-1}$, придатністю до багаторазового нагріву до температури не нижче $500-580^\circ\text{C}$, з температурою з'єднання кераміки і титану в межах $675-720^\circ\text{C}$. Даний склокристалічний матеріал дозволяє отримувати спаї кераміки з титаном в атмосфері повітря, хоча може бути отриманий у вакуумі і атмосфері інертного газу (аргон, азот, гелій), і може бути використаний для виготовлення конструкційних вузлів у галузі вимірювальної техніки та мікроелектроніки. При цьому усувається небезпека інтенсивного наводнення титану в повітрі (якщо температура перевищує 710°C), що погіршує його механічні та фізичні властивості, а також досягається підвищення продуктивності праці та здешевлення склокристалічного матеріалу, за рахунок того, що з'єднання матеріалів відбувається в повітрі, а не в атмосфері інертного газу чи у вакуумі.

Відоме скло, призначене для термічного з'єднання конструкційних вузлів у мікроелектроніці, що містить SiO_2 , B_2O_3 , Al_2O_3 , BaO у наступному співвідношенні (ваг %) SiO_2 - 7,5-9,0, B_2O_3 - 38,0-45,0, Al_2O_3 - 11,0-22,0, BaO - 32,5-35,0 (АС СССР № 1036694, кл. C03 C 3/08, опубл. 23 08 83).

Недоліком відомого скла є мале значення ко-

ефіцієнта лінійного термічного розширення $(58 \pm 1) \times 10^{-7} \text{ град}^{-1}$, яке не дозволяє використовувати його для з'єднання кераміки з титаном. Крім того, надто низькою є температура пом'якшення ($550-580^\circ\text{C}$), яка виключає можливість багаторазового нагріву з'єднання до температури 580°C .

Найбільш близьким до винаходу за технічною сутністю є склокристалічний матеріал, який використовується для виготовлення діелектричних покриттів і герметичних спаїв з титаном, що містить (ваг %) ситаллоцемент - 85-95, Al_2O_3 - 5-15, причому ситаллоцемент має склад (ваг %) BaO - 31,3-32, MgO - 26,3-28, B_2O_3 - 25,5-26,5, SiO_2 - 14,3-15,2 (АС СССР № 1330941, кл. C03 C 8/14, опубл. 24 10 84).

Недоліком відомого матеріалу є висока температура з'єднання, яка становить 830°C . Ця температура є близькою до температури фазового переходу в титані, внаслідок чого відомий матеріал не забезпечує збереження фізичних і механічних властивостей титану при спаюванні. Крім того, при високих температурах зростає інтенсивність наводнення титану, що також погіршує його властивості.

В основу винаходу поставлено завдання розробити склокристалічний матеріал з температурою отримання спаю не вище 720°C в атмосфері повітря та проміжним значенням коефіцієнту лінійного термічного розширення відносно високоглиноземної кераміки та титану, а саме $(70-75) \times 10^{-7} \text{ град}^{-1}$.

(13) A

(11) 59563

(19) UA

Таблиця 1

Поставлене завдання вирішується таким чином, що склокристалічний матеріал, придатний для термічного з'єднання кераміки з титаном, який включає SiO_2 , B_2O_3 , BaO , MgO , Al_2O_3 , додатково містить NiO , Co_2O_3 та MoO_3 при наступному співвідношенні компонентів (ваг %): SiO_2 - 8-24, B_2O_3 - 15-30, BaO - 20-42, MgO - 10-40, Al_2O_3 - 1,5-10, NiO - 0,1-5,0, Co_2O_3 - 0,05-5,5, MoO_3 - 0,35-7,0

Процес отримання склокристалічного матеріалу включає наступні операції та технологічні режими

1) Підготовка шихти із суміші відповідних окислів (марок «Ч», «ХЧ») у відповідних пропорціях

2) Перемишування суміші (шихти) в агатовому барабані на валковому млині на протязі 40 хвилин

3) Завантаження підготовленої шихти у корундові тигли об'ємом 0,15л

4) Варіння скла в електричній муфельній печі типу КО-14 з нагрівачами з карбіду кремнію (SiC) в наступному режимі до температури 600°C швидкість зростання температури складає $150^\circ\text{C}/\text{год}$, до температури 1390°C - $300^\circ\text{C}/\text{год}$, витримка при температурі 1390°C на протязі 1 години

5) Відливання отриманої скломаси на масивну сталеву плиту для швидкого охолодження

З отриманих таким чином охолоджених пластинок були виготовлені зразки для вимірювання коефіцієнту лінійного термічного розширення та визначення температури пом'якшення (деформації) цих зразків для отримання спаю

Склади синтезованих матеріалів наведені в таблиці 1, а результати визначення їх властивостей - в таблиці 2

Компоненти	Вміст компонентів у складі, ваг %		
	I	II	III
SiO_2	8	10,5	24
B_2O_3	30	15	30
BaO	20	42	23
MgO	40	10	11
Al_2O_3	1,5	10	1,5
NiO	0,1	5,0	1,0
Co_2O_3	0,05	5,5	0,5
MoO_3	0,35	2,0	7,0

Вимірювання коефіцієнту лінійного термічного розширення α проводили на дилатометрі DL-1500 RH (виробництво «Sinku-Riko», Японія). Визначення температури пом'якшення T_g проводили на основі графіка залежності видовження склокристалічного матеріалу від температури, отриманого при вимірюванні коефіцієнта α .

Таблиця 2

Характеристики матеріалу	Значення для різних складів		
	I	II	III
$\alpha, 10^{-7} \text{ град}^{-1}$	70,1	74,9	72,0
$T_g, ^\circ\text{C}$	675	708	698

Із таблиці 2 видно, що одержаний склокристалічний матеріал має коефіцієнт лінійного термічного розширення $\alpha = (70,1-74,9) \times 10^{-7} \text{ град}^{-1}$ і температуру пом'якшення $T_g = 675-708^\circ\text{C}$, що підтверджує досягнення мети винаходу